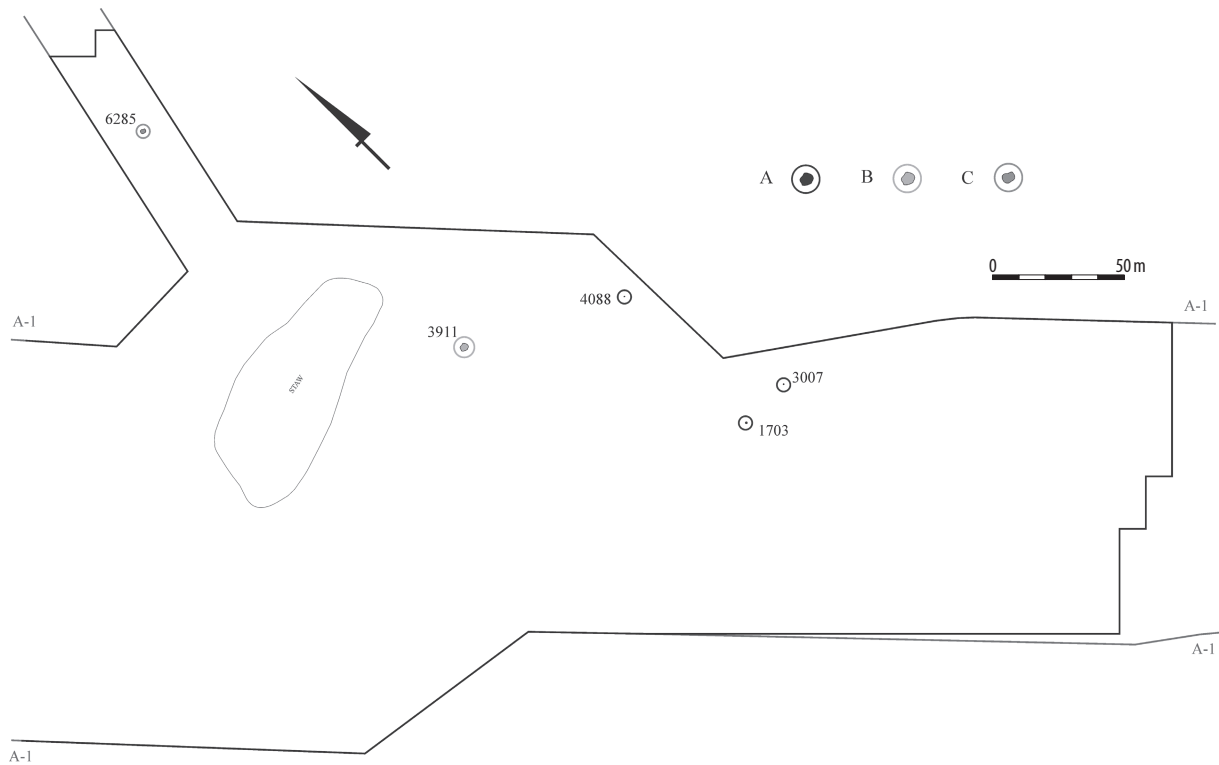

RELIKTY OSADNICTWA KULTURY CERAMIKI WSTĘGOWEJ KŁUTEJ

Na stanowisku 3 w Ludwinowie odkryto niewielki zbiór materiałów ceramicznych kultury ceramiki wstępowej kłutej (dalej KCWK) obejmujący 157 fragmentów. Pochodzą one z 4 obiektów bez innych elementów kulturowych, natomiast w jednym wypadku wystąpiły na wtórnym złożu w obiekcie grupy brzesko-kujawskiej kultury lendzielskiej (ryc. 10). Obiekty 1703 (ha III, ar 15), 3007 (ha III, ar 7) oraz 4088 (ha IV, ar 71) zlokalizowane były w brzegowej strefie dolinki denudacyjnej odkrytej w południowej partii przebadanego obszaru. Reprezentują one niewielkie jamy (1703 – 86×80 cm, głęb. 38 cm; 3007 – 50×52 cm, głęb. 36 cm; 4088 – 44×38 cm, głęb. 16 cm), z przewagą mułów organicznych w wypełni-skach, poświadczające jakiś rodzaj aktywności gospodarczej w pobliżu strefy zapewne w tym okresie nawodnionej (tabl. 10: 1; 11: 1,5). Z powyższych obiektów pochodzą dwa najliczniejsze zbiory ceramiczne (w obiekcie 1703 – 115 fr., w obiekcie 3007 – 32 fr.). Czwarty obiekt, 3911 (ha VI, ar 94/95; tabl. 10: 3), o dosyć dużych rozmiarach (325×300 cm, głęb. 88 cm) i profilu nieckowato-prostokątnym, zapewne można interpretować jako przyziemie założenia mieszkalnego lub większej jamy gospodarczej, co byłoby zgodne z jej pewnym oddaleniem od wspomnianej dolinki (ryc. 10). Jednak niewielka frekwencja materiału ceramicznego (6 fr.), zalegającego w górnym poziomie zasypiska (-40-50 cm), stawiają pod znakiem zapytania jego pierwotny związek z chronologią omawianej jamy, tym bardziej, że zlokalizowana była w niewielkiej odległości od dużego zgrupowania obiektów grupy brzesko-kujawskiej kultury lendzielskiej (por. ryc. 11 dla kultury lendzielskiej). Nie możemy więc wykluczyć wtórnego charakteru analizowanego materiału w obiekcie być może pochodzącego właśnie z następnego poziomu kulturowo-chronologicznego. Wreszcie 2 fragmenty ceramiki KCWK odkryto na wtórnym złożu w obiekcie 6285 (ha XII, ar 2) zlokalizowanym w jednej z większych stref siedliskowych grupy brzesko-kujawskiej kultury lendzielskiej (tabl. 11: 7–8).

W zbiorze ceramicznym wyróżnia się naczynie o dwustożkowatym brzuścu z obiektu 1703 z cylindryczną szyjką, zdobione na brzuścu grupami pasm złożonych z podwójnych, nakłuwanych linii w układzie przeplatany, tworzącym strefy zbliżone do rombów, zaś na szyjce w ramach podobnego schematu, tworzącego strefy zwisające od krawędzi (tabl. 10: 2). Taka morfologia wyraźnie wskazuje na późną fazę KCWK – IV b wg M. Zápotockiej (1970, tabl. 3: 9, 6: 15; 2007, s. 209, ryc. 7; L. Czerniak 1994, s. 66, ryc. 20: 1; R. Grygiel 2008, s. 1956–1957, ryc. 1011: 3 1495; B. Muzolf, P. Kittel, P. Muzolf, 2012, s. 48, ryc. 9: 1), czy IIa dla Dolnego Śląska (W. Wojciechowski 1970, s. 34, 36, 39, ryc. IV: 3). Misę z obiektu 3007 (tabl. 11: 4) pokrywa ornament szachownicy charakterystyczny także dla tego horyzontu czasowego (W. Wojciechowski 1970, s. 34, ryc. IV: 3; L. Czerniak 1994, s. 66, ryc. 20: 8; R. Grygiel 2008, ryc. 1495; B. Muzolf, P. Kittel, P. Muzolf, 2012, s. 48, ryc. 9: 4). W materiałach fazy IVb występuje również motyw zwisających odcinków (M. Zápotocka 1970, tabl. 7: 9; B. Muzolf, P. Kittel, P. Muzolf, 2012, s. 48, ryc. 9: 9), zarejestrowany na misie z obiektu 3911 (tabl. 10: 4) oraz na fragmentach naczyń pochodzących z obiektu 3007 (tabl. 11: 3) oraz ze złoża wtórnego z obiektu 6285 (tabl. 11: 7). Wreszcie niewielkie fragmenty odkryte w obiektach 3007 (tabl. 11: 2), 4088 (tabl. 11: 6) oraz na złożu wtórnym w obiekcie 6825 (tabl. 11: 8) reprezentują złożone układy ornamentacyjne typowe dla późnego poziomu KCWK (W. Wojciechowski 1970, s. 34). W przypadku fragmentu z obiektu 3007 należącego do naczynia o zaokrąglonym

brzuścu z drobnym guzkiem na załamie, być może mamy do czynienia z tzw. pucharkiem typu śląskiego (B. Muzolf, P. Kittel, P. Muzolf 2012, s. 48, ryc. 9: 3).

Ryc. 10. Ludwinowo, stan. 3, pow. Włocławek, woj. kujawsko-pomorskie. Lokalizacja obiektów z materiałem ceramicznym kultury ceramiki wstęgowej kłutej. A/ obiekt kultury ceramiki wstęgowej kłutej; B/ obiekt kultury ceramiki wstęgowej kłutej (?); C/ obiekt grupy brzesko-kujawskiej kultury lendzielskiej.

Fig. 10. Ludwinowo, site 3, district of Włocławek, province of Kuyavia-Pomerania. Location of features containing the pottery of the Stroked Pottery culture. A/ feature of the Stroked Pottery culture; B/ feature of the Stroked Pottery culture (?); C/ feature of the Brześć Kujawski group of the Lengyel culture.